

Udenrigsministeriet: Dansk sikkerhedspolitik 1948-1966 – Bind II: Bilag

144. Uddrag af udenrigsminister J. O. Krags redegørelse den 7. december 1961 i Folketinget (side 321-324)

Bilag 144

Uddrag af udenrigsminister J. O. Krags redegørelse den 7. december 1961 i folkettinget

Når jeg i dag som svar på den stillede forespørgsel skal give en udenrigspolitisk redegørelse for det høje folketing, gør jeg det i bevidstheden om, at vi i disse måneder – godt 16 år efter den anden store krigs ophør – lever i en alvorlig og spændt international situation, at den omkring Berlin skabte krise har fået forgreninger, som også drager dele af Norden ind i den kolde krigs atmosfære, og at de vesteuropæiske lande under indtryk af det pres, situationen stiller dem overfor, og under indtryk af de frygtelige farer, de nye våben indebærer, søger sammen i et stadig nærmere samarbejde, som også stiller Danmark over for vigtige beslutninger.

Det forekommer mig, at der er noget sørgeligt, ja, næsten selvmodsiggende, i, at på et tidspunkt, hvor Vesteuropa materielt er inde i en velstandsudvikling, der overstiger alt, hvad vore landes økonomiske historie hidtil har opvist, og hvor vi synes at have gode muligheder for med en fornuftig politik og med freden som forudsætning at øge denne velstand, tvinges vi til i stigende grad at vende vore tanker mod noget andet: den utryghed, som findes overalt, men ikke mindst i Vesteuropa.

De vestlige landes forsvarsorganisation, NATO, har nu bestået i 12 år. Det forekommer mig, at organisationen i dette forholdsvis lange tidsrum – tre fjerdedele af perioden siden krigen – har fungeret i god overensstemmelse med sine formål. Det er lykkedes at holde den samlede forsvarsstyrke på et niveau, som har formået i det mindste at afbalancere Sovjetblokkens samlede opbud af militær kraft; det er lykkedes at undgå en ny storkrig, og intet område inden for den vestlige forsvarspagt er blevet genstand for angreb. Samtidig udvikler det politiske samarbejde mellem forsvarspagtens lande sig i stadig mere tilfredsstillende retning, omend en fælles udenrigspolitisk linje i FN ikke har været opnåelig og næppe heller i alle anliggender ville være ønskelig.

Gennem sin 12 år lange eksistens har den forsvarsmæssige linje klart præget forsvarsalliancens liv og handling.

Jeg kunne have lyst til her at bringe et citat fra den kendte tyske historiker Golo Mann, en søn af den berømte forfatter Thomas Mann, der i denne måned har skrevet en artikel i det britiske tidsskrift »Encounter« – jeg beder den højtærede formand om tilladelse til her og i det følgende at bringe enkelte ganske korte citater. Den tyske historiker skriver:

»NATO-sammenslutningen er ældre end Vesttysklands tilslutning til den, og Vesttysklands medlemskab har ikke mærkbart ændret dens karakter. Denne er forblevet defensiv: at forsvare det frie Europas 1949-grænser, ikke at rejse krav om tilbagevenden til tidligere grænser. Medens der i Eisenhower-administrationens tidligste år kan have været tale om sådanne krav i vendinger som »befrielse« eller at »rulle« det kommunistiske område »tilbage«, blev der aldrig løbet nogen risiko eller truffet nogen foranstaltninger, selv da situationen råbte på handling især . . . i 1956 (Budapest). Containment (d.v.s. inddæmning) var det virkelige mål for den vestlige politik, ikke befrielse.«

(Bilag 144 fortsat)

Jeg bringer kun dette citat, fordi det så skarpt karakteriserer NATO's defensive linje.

Det må være en konsekvens af enhver forsvarsalliance, der tager sigte på, at medlemmerne gensidigt skal yde hinanden så effektiv beskyttelse som muligt, at man forbereder det forsvarssamarbejde, der skal stå sin prøve, hvis alliancen eller et af dens medlemmer bliver genstand for et militært angreb.

For Danmarks vedkommende må dette føre med sig, at vi i god tid forbereder os på, at kommandoen over vore styrker bringes i samarbejde med andre NATO-lande, og at man gennem øvelser sikrer sig, at dette samarbejde kan fungere i praksis.

Det er i overensstemmelse med denne tankegang, at forhandlingerne om NATO-enhedskommandoen nu er ført til ende. Forsvarsministeren vil om lidt give en nærmere redegørelse for den ordning, regeringen agter at acceptere, og som i går blev forelagt for det udenrigspolitiske nævn. Jeg skal nøjes med nogle få bemærkninger.

Diskussionen om denne ordning forekommer mig at have overdrevet ordningens rækkevidde. I de danske forsvarsstyrkers daglige liv i fredstid vil ingen ændring mærkes; øvelserne har man jo haft længe, og først under krig skal kommandoen føres ud i livet. Det er fortsat den danske regering, der i overensstemmelse med reglerne i grundloven afgør, hvornår der skal anvendes væbnet magt, og dermed hvornår enhedskommandoen skal træde i funktion. Den nye ordning skaber heller ikke nogen ændring i den afvisende holdning, den danske regering siden 1957 har taget til spørgsmålet om at modtage kernevåben til stationering her eller til anvendelse af danske styrker.

Lad mig tilføje, at det er hele Danmarks oprigtige håb, at vi aldrig vil blive stillet over for en så ulykkelig situation, at der i praksis bliver brug for den nye kommandoordning.

Det er på denne baggrund ikke uden forundring, vi er blevet gjort bekendt med visse over for Danmark kritiske synspunkter fremsat af Sovjetunionens regering.

Sådanne synspunkter er dels kommet til udtryk i en henvendelse til den danske regering af 30. august i år, som blev besvaret i et dansk memorandum til Sovjetunionens regering af 7. oktober, dels i den note Sovjetregeringen sendte Finland den 31. oktober.

I disse udtalelser beskylder Sovjetunionen vel ikke direkte Danmark for at ville krig – jeg ser endda til min glæde, at ministerpræsident Khrustjev for nylig udtrykkelig har anerkendt det danske folks utvivlsomme vilje til fred. Men dog antyder de nævnte udtalelser, at Danmark skulle være trådt i aggressionens tjeneste, at vi sammen med andre er med til at gøre Østersøområdet og Norden til et urocenter, og at vi er med til at øge krigstruslen i verden. Specielt ønsker man i forbindelse med NATO-enhedskommandoen at fremstille Danmark som et redskab for Den tyske Forbundsrepublikks påståede revanchistiske og militaristiske politik.

Som statsminister Kampmann tidligere har gjort det, må jeg ved denne lejlighed så kraftigt, jeg kan, tilbagevise disse påstande. Jeg må betegne dem som absurde, uden forbindelse med virkeligheden og uden rimelighed.

(Bilag 144 fortsat)

Danmark har lært af udviklingen, at vi lige så lidt som andre lande kan ligge ubevæbnede og ubeskyttede hen. Vi ønsker at forsvare os, og da vi ikke har kræfter til at gøre det alene, har vi tilsluttet os den vestlige forsvarsalliance NATO. Men dette er noget legitimt, som Sovjetunionen ikke kan bebrejde os. Vi har samme ret til at varetage vor sikkerhed, som Sovjetunionen har til at varetage sin, og Sovjetunionen lægger jo overordentlig stærk vægt på sine sikkerhedsproblemer og har opbygget et af verdens stærkeste militære kraftcentre omfattende våben af enhver teknisk mulig art, ligesom Sovjetunionen foretager stadige prøver og eksperimenter – også ved sprængning af kernevåben – for yderligere at styrke og udvide sin militære kraft. Sovjetunionen har samtidig som et led i sin sikkerhedspolitik tilvejebragt en omfattende alliance, nemlig Warszawapagten. Hvilke fælles kommandoordninger der findes inden for Warszawapagten lande, har jeg intet kendskab til, og hvis man spurgte, ville man formentlig blive henvist til, at det var et internt anliggende. Den omstændighed, at vore kommandoordninger indgås i offentlighedens lys, burde ikke give anledning til mistænkeliggørelse.

Danske forsvarsforberedelser tilsigter først og fremmest at forebygge angrebshandlinger. Vor politik tilsigter fred for os selv som for vore naboer, herunder også fred på de have, der omgiver os. Vi forstår og respekterer Sovjetunionens ønske om at leve i sikkerhed inden for sine grænser, og vi mener at have krav på Sovjetunionens forståelse og respekt for Danmarks tilsvarende ønske.

Jeg ved, at Sovjetunionen i en drøftelse af disse problemer lægger vægt på Den tyske Forbundsrepublikks stilling.

Det kan imidlertid umuligt være den sovjetiske regerings alvorlige mening, at den nuværende vesttyske regering skulle nære ønsker om at indlede en tredje verdenskrig. Enhver tysk regering, der gjorde dette, ville dermed have henvist sit folk og sit land til den hårdest tænkelige skæbne. At den nuværende demokratiske tyske regering skulle nære sådanne hensigter, kan efter min sikre overbevisning ganske afvises.

Det er mig lige så umuligt at se, med hvilke militære magtmidler det nuværende Vesttyskland skulle kunne indlede en sådan tragedie. I denne vurdering må Sovjetunionens politiske og militære eksperter være enige, selv om man i den kommunistiske propaganda mener at have behov for at sige noget andet. Jeg synes i øvrigt, at der i den kendsgerning, at Forbundsrepublikkens samlede væbnede styrker er integreret i NATO, ligger et vigtigt bevis på Tysklands fredsvilje.

Såfremt Sovjetunionens frygt gælder et fremtidigt Tyskland, som ingen kender, må det være berettiget at anføre, at jo stærkere Tyskland i overensstemmelse med den tyske regerings og det tyske folks eget ønske bliver økonomisk, forsvarsmæssigt og politisk integreret, d. v. s. sammenvokset med det øvrige Vesteuropa og med den vestlige verden i det hele taget, i des større grad forebygger man, at en ukendt udvikling i fremtiden skulle føre dette skæbneomsuste land ind på et vildspor, der kunne blive dødsensfarligt for Tyskland selv, ja, for hele verden.

Jeg synes, man ved vurderingen af disse problemer skal mærke sig, at præsident

(Bilag 144 fortsat)

Kennedy i et interview med Izvestias chefredaktør, hr. Adzubai, ifølge Izvestia skal have udtalt:

»Som jeg har fremhævet i FN, vil De Forenede Stater i overensstemmelse med sin politiske linje ikke give kernevåben til noget land, og jeg ønsker navnlig ikke at se, at Vesttyskland får sin egen kernevåbenindustri. Forbundskansler Adenauer erklærede i 1954, at noget sådant ikke ville ske. Det er fortsat hans regerings politik, og jeg mener, det er en fornuftig politik.«

Disse betragtninger fører mig ind på Berlin.

.....